

Η ΚΕΦΑΛΗ ΤΗΣ ΜΕΔΟΥΣΗΣ

Ὁ Βάκων ἀφ' ἑτέρου καὶ ὁ Χοῦμ καὶ ὁ Λόκκε ἐν Ἀγγλίᾳ εἰσάγουσιν εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἐπιστήμην τὴν αὐστηρὰν μέθοδον τῆς παρατηρήσεως, θεωροῦντες ὡς ἀληθὲς μόνον ὅ,τι διὰ τῶν πειραμάτων τῆς παρατηρήσεως ἐν γένει δύναται νὰ ἀποδειχθῇ. Συμφώνως πρὸς τὰς τάσεις ταύτας οἱ λεγόμενοι Deistae ἐν Ἀγγλίᾳ ἀποκρούουσιν εἰς τὰ θετικά δόγματα τοῦ χριστιανισμοῦ τὰς ἀπλᾶς διδασκαλίας τῆς φυσικῆς θρησκείας, τὸν Θεόν, τὴν ψυχὴν, τὴν ἀθανασίαν. Ἐξ ἄλλου δὲ ἐν Γαλλίᾳ ὁ Καρτέσιος, ὁ πατὴρ τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας, οἰκοδομεῖ ὁλόκληρον τὸ φιλοσοφικὸν σύστημά του ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς ἀμφιβολίας καὶ εὐρίσκων ὡς μόνον βέβαιον τὴν νόησιν τοῦ ἀνθρώπου. Νοῶ, ἄρα εἰμαι· Cogito : ergo sum εἶναι τὸ ἀρχιμήδειον Δός μοι πᾶ στω καὶ τὰν γὰρ κινάσω τοῦ Καρτεσίου. Τοῦ Λαίβνιτίου καὶ Οὐόλφριου τὰ φιλοσοφικά συστήματα δὲν ἀντίκειντο βεβαίως συστηματικῶς εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ἀλλὰ πραγματευόμενα καὶ αὐτὰ περὶ φυσικῆς ἢ ἐκ μόνου τοῦ ὀρθοῦ λόγου πηγάζουσας θρησκείας ὑπεδείκνυν τὸν ἀνθρώπινον λόγον ὡς ἱκανὸν νὰ δημιουργήσῃ ἴδιον θρησκευτικὸν σύστημα. Ὁ Κάντιος τέλος, ὅστις ἐδίδασκε μὲν ὅτι θεωρητικῶς εἶναι κατ' αὐτὸν ἀναπόδεικτοι δὴθεν αἱ περὶ Θεοῦ, ἐλευθερίας καὶ ἀθανασίας ιδέαι, παρεδέχθη ἐν τοῦτοις ταύτας ὡς αἰτήματα, ὡς ἀναγκαίως ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐπιβαλλομένας προϋποθέσεις τοῦ πρακτικοῦ λόγου ἢ τοῦ ἠθικοῦ αἰσθήματος, συνέγραψε σύγγραμμα «Περὶ τῆς θρησκείας ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ὀρθοῦ λόγου». Ἐν Γαλλίᾳ ἕνεκα τῆς πίσεως τοῦ παπισμοῦ καὶ ἕνεκα τῆς διαφθορᾶς τοῦ κλήρου καὶ τοῦ συνασπισμοῦ αὐτοῦ μετὰ τῆς ἀκολάστου βασιλείας καὶ τῆς διεφθαρμένης ἀριστοκρατίας, ἡ ἀντίστασις κατὰ τῆς ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς πίστεως κατ' ἀνάγκην προσέλαβεν ὀξύτερον χαρακτῆρα.

νικὴν πίστιν, ἀλλὰ πραγματευόμενα καὶ αὐτὰ περὶ φυσικῆς ἢ ἐκ μόνου τοῦ ὀρθοῦ λόγου πηγάζουσας θρησκείας ὑπεδείκνυν τὸν ἀνθρώπινον λόγον ὡς ἱκανὸν νὰ δημιουργήσῃ ἴδιον θρησκευτικὸν σύστημα. Ὁ Κάντιος τέλος, ὅστις ἐδίδασκε μὲν ὅτι θεωρητικῶς εἶναι κατ' αὐτὸν ἀναπόδεικτοι δὴθεν αἱ περὶ Θεοῦ, ἐλευθερίας καὶ ἀθανασίας ιδέαι, παρεδέχθη ἐν τοῦτοις ταύτας ὡς αἰτήματα, ὡς ἀναγκαίως ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐπιβαλλομένας προϋποθέσεις τοῦ πρακτικοῦ λόγου ἢ τοῦ ἠθικοῦ αἰσθήματος, συνέγραψε σύγγραμμα «Περὶ τῆς θρησκείας ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ὀρθοῦ λόγου». Ἐν Γαλλίᾳ ἕνεκα τῆς πίσεως τοῦ παπισμοῦ καὶ ἕνεκα τῆς διαφθορᾶς τοῦ κλήρου καὶ τοῦ συνασπισμοῦ αὐτοῦ μετὰ τῆς ἀκολάστου βασιλείας καὶ τῆς διεφθαρμένης ἀριστοκρατίας, ἡ ἀντίστασις κατὰ τῆς ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς πίστεως κατ' ἀνάγκην προσέλαβεν ὀξύτερον χαρακτῆρα.

[Ἔπεται συνέχεια]

ΔΙΟΜΗΔΗΣ Α. ΚΥΡΙΑΚΟΣ